

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw
Osób Niepełnosprawnych
zastępca dyrektora
Andrzej Łosiewicz

BON-XI.821.8.1.2025
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Adam Krzywoń
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo znak: XI.816.1.2023.DB dotyczące realizacji programów opieki wytchnieniowej finansowanych ze środków Funduszu Solidarnościowego, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Na wstępie należy wskazać, że realizacja resortowych programów Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Opieka wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego oraz „Opieka wytchnieniowa” dla Organizacji Pozarządowych odbywa się na podstawie art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1848). Powyższe programy finansowane są ze środków Funduszu Solidarnościowego, którego celem jest wspieranie nowych zadań i form pomocy skierowanych do osób z niepełnosprawnościami.

Program „Opieka wytchnieniowa” jest adresowany do członków rodzin oraz opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z niepełnosprawnościami oraz osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne. Głównym celem programu jest czasowe odciążenie opiekunów od codziennych obowiązków związanych ze sprawowaniem opieki poprzez zapewnienie im doraźnego zastępstwa.

Jednocześnie należy podkreślić, że programy finansowane z Funduszu Solidarnościowego nie stanowią formy wsparcia systemowego o charakterze ustawowym. Są one realizowane na podstawie corocznie przyjmowanych programów resortowych, a przystąpienie do ich realizacji przez uprawnione podmioty ma charakter dobrowolny. Oznacza to, że opieka wytchnieniowa świadczona w ramach programów resortowych nie jest usługą gwarantowaną wszystkim osobom spełniającym kryteria uczestnictwa lecz dodatkową formą wsparcia, uzależnioną od przystąpienia do programu przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową oraz od dostępności środków finansowych.

Program nie zastępuje istniejących form pomocy i wsparcia przewidzianych w obowiązującym systemie zabezpieczenia społecznego, w szczególności usług opiekuńczych świadczonych na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej. Jego założeniem jest uzupełnienie istniejącego systemu wsparcia poprzez zapewnienie opiekunom możliwości czasowego odpoczynku lub załatwienia niezbędnych spraw życiowych.

Realizacja programu dla jednostek samorządu terytorialnego odbywa się w trybie naboru wniosków prowadzonego przez wojewodów, natomiast realizacja programu dla organizacji pozarządowych następuje w drodze otwartego konkursu ofert. Informacje o naborach publikowane są w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz na stronie internetowej Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Od początku realizacji programów obserwowany jest systematyczny wzrost zarówno środków przeznaczanych na ich realizację, jak i liczby podmiotów realizujących usługi oraz liczby beneficjentów korzystających ze wsparcia. Do czasu uruchomienia programów opieki wytchnieniowej jedynie nieliczne jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe oferowały tego rodzaju pomoc. Kolejne edycje programów przyczyniły się do znaczącego zwiększenia dostępności powyższej formy wsparcia na terenie kraju.

Odnosząc się do kwestii skarg i wniosków dotyczących realizacji programów, należy wskazać, że do Ministerstwa wpływają pojedyncze wystąpienia dotyczące funkcjonowania programu, w szczególności sposobu jego realizacji przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego. Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych monitoruje i analizuje zgłaszane problemy, biorąc pod uwagę możliwości uwzględnienia ich w kolejnych edycjach programu. Dotychczas znaczna część zgłaszanych skarg po przeprowadzeniu wyjaśnień okazywała się niezasadna lub wynikała z błędnej interpretacji postanowień programu.

W odniesieniu do kwestii zasad kwalifikacji uczestników należy zauważyć, że warunki uczestnictwa oraz kryteria określone są każdorazowo w treści programu. Jednocześnie w ramach przygotowywania kolejnych edycji prowadzone są konsultacje zewnętrzne z udziałem wojewodów oraz organizacji pozarządowych, których celem jest doskonalenie przyjętych rozwiązań oraz uwzględnianie doświadczeń wynikających z realizacji programu.

Ponadto w dniu 2 kwietnia 2026 r. uchwałą nr 7/2026 Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych (organu opiniującego-doradczego Pełnomocnika) został powołany zespół problemowy dotyczący opieki wytchnieniowej. Zespół ma charakter doradczy i jego zadania związane są ze wsparciem Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych w kształtowaniu zapisów nowego programu dotyczącego opieki wytchnieniowej, finansowanego ze środków Funduszu Solidarnościowego, planowanego do realizacji w 2027 roku. W jego skład wchodzi specjalisci i praktycy zajmujący się na co dzień problematyką opieki wytchnieniowej.

Dodatkowo, należy podkreślić, że w zakresie opieki wytchnieniowej rozwijane są formy wsparcia z wykorzystaniem rozwiązań odpowiadających na potrzeby użytkowników tego typu usług. Przykładem może być realizowany przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych projekt pn. „Urlop od opieki. Model turystyki wytchnieniowej” w ramach Osi priorytetowej FERS.01 Umiejętności, w ramach Działania 01.01 Współpraca ponadnarodowa Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027. Projekt ma na celu wypracowanie i wdrożenie nowego kompleksowego modelu turystyki wytchnieniowej we współpracy z partnerem ponadnarodowym. Model skierowany będzie do organizacji świadczących usługi turystyczne dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Będzie on uwzględniał potrzeby i możliwości osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności oraz ich opiekunów w różnym wieku, stanie zdrowia i sytuacji życiowej.

Z wyrazami szacunku

Andrzej Łosiewicz
zastępca dyrektora
Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
/-podpisano elektronicznie-/